

SitraLab

VARSINAIS-SUOMI A -tiimi

Varsinais-Suomen tulevaisuusfoorumi

Johanna Vainio 1.12.2021

Varsinais-Suomen tunnistettut LAB- kehittäjätiimin jäsenet

Yritykset ja
yrittäjäjärjestöt

Julkinen sektori ja
julkiset palvelut

Oppilaitokset ja
kehittäjäorganisaatiot

Tiimimme vahvuus on
kehittämisisinto!

Työn taustalla
tulevaisuus-, systeemi-
ja muotoiluajattelu.

JOHN FORSMAN
Paraisten kaupunki

Positiivinen
kehittäjä/asiakaspalvelija joka
on aina etsimässä uusia
haasteita.
#yrityspalvelut #kehittäminen

JOHANNA VAINIO
Varsinais-Suomen Yrittäjät

Innostun dialogista
ja yhdessä kehittämisestä.
#yrittäjyyskasvatus #yrittäjät
#osaamisenekosysteemi

**PILVI
LEMPIÄINEN**
Turun yliopisto

Tykkään suunnitella
uutta ja heitellä
ideoita.
#osaaminen #yritys-
oppilaitosyhteistyö

ANNELI FRANTTI
L-S Koulutuskuntayhtymä, Novida

Tykkään tiedon yhdistelystä ja
konkreettisista pointeista.
#ennakointi #osaaminen

STINA SIIKONEN
Koolle Oy

Ajattelen ääneen ja toteutan asiat
usein viime tipassa - teen kuitenkin
aina lupaamani.
#yrittäjyys #vaikuttaminen

TIMO VAHTONEN
Varsinais-Suomen ELY-
keskus

Olen hyvä tiimipelaaja.
#jatkuva oppiminen
#ennakointi

Tilannekuvafoorumeista tulevaisuusfoorumiin

- SitraLab osana Alueiden osaamisen aika
-kokonaisuutta**

Tilannekuva- foorumit

Tavoite: Mikro- ja pienyritysten osaamisen kehittämisen helpottaminen

- Rakennamme osaamisverkostoja ja kehitämme yritys-oppilaitosyhteistyötä
- Vahvistamme yritysten kykyä tehdä tulevaisuusinvestointeja
- Toimimme yrityslähtöisesti ja helpotamme m/p-yritysten osallistumista kehittämistoimiin

Sitra-LAB

Yritys- haastat- telut

1. Keitä haastateltiin?

- tietotyön ja palvelualan mikroyrittäjiä
- yrityspalveluiden tuottajia
- konepaja-alan pk-yrityksiä

2. Mistä keskusteltiin?

- Osaavan työvoiman saatavuus
- Alan osaamistarpeet ja houkuttelevuus
- Oppilaitosyhteistyön kokemukset ja haasteet

Pilotti

1. Hitsaa, hitsaa -bisnes-lounas

- Veturiyrityksen tiloissa
- Keskustelua konkreettisista toimista osaajapulan ratkaisemiseksi

2. Hitsaa, hitsaa -avoimet ovet

- Osallistujina koululaisia, ammattiin opiskelevia ja kaupunkilaisia
- Tavoitteena herättää innostusta konepaja-alaa kohtaan, rekrytoida kesätyöntekijöitä ja tuoda alan mahdollisuuksia esiin

Johto- päättök- set

1. Yhteistyö vietävä suoraan yrityksiin

- Oppilaitosten ja julkisten palvelujen oltava aktiivinen osapuoli

2. Tarvitaan alan keskisuuria veturiyrityksiä

- Veturiyritykset saavat mukaan alihankintaketjun m/p-yrityksiä

3. Kolmikantatyöskentelyä tulee vahvistaa

- Yhteistyön ekosysteemin omistajuus tulee olla kunnalla

Tulevaisuus- foorumi

Tulokset & vaikuttavuus:

- **Operatiivinen taso:** Monistettava toimintamalli, jossa kolmikanta ja veturiyritykset vauhdittavat osaamisverkoston syntyä
- **Taktinen taso:** Osaajien saatavuus yrityksissä helpottuu, yritysten osaamistaso kasvaa, yhteistyö vakiintunutta
- **Strateginen taso:** Yritykset, oppilaitokset ja julkiset toimijat näkevät yhteistyön arvon ja se läpileikkaa kaikkea toimintaa

SitraLab-työskentely

5-11/2021

SitraLab: prosessi & tavoite

Yhteinen ongelman
määrittely

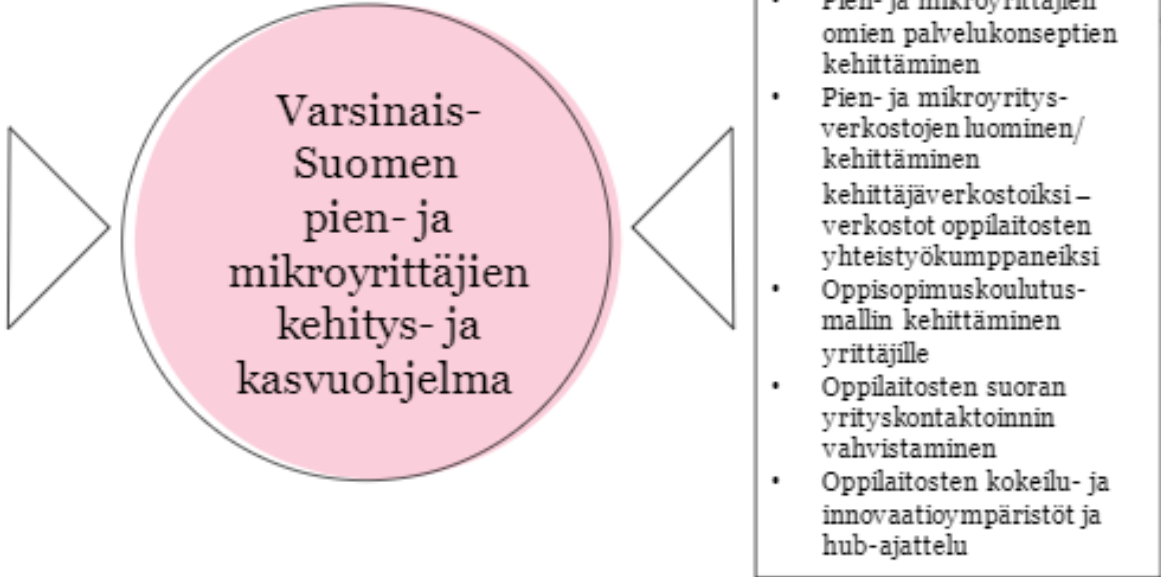
Muutostavoitteiden
asettaminen

Kokeilupilotin
suunnittelu ja
toteutus

Tavoite: toteuttaa kokeilu osaksi
vaikuttavuusketjua, jolla ratkaistaan
alueen osaamisen haasteet

Suunnitteluryhmän koonti: Toimenpidesuositus

- Oppilaitosten toiminnan palveluroolin kehittäminen alueensa yksityisen ja julkisen sektorin kehittämishubeina ja avoimina kokeilu- ja innovaatioympäristöinä yrityslähtöisesti (ml. julkisen sektorin yrityskehittäjät- ja yrityspalvelutoimijat)
- Pien- ja mikroyrittäjien (P/M) kasvava määrä – oppilaitosten ja P/M-yritysten strateginen kumppanuus edellyttää uusia toiminta- ja palvelumalleja (koulutus- ja palvelukonseptit tällä hetkellä rajoitettuja)
- Yrityskehittämisen lähtökohdaksi yhteiset kehittämistarpeet eri yrityssegmenttien tunnistamisen avulla
- Työn tekemisen muutokset ja esim. monipaikkaisuuden hyödyntäminen (ml. työn merkityksellisyysnäkökulma) kehityskohteeksi

Varsinais-
Suomen
pien- ja
mikroyrittäjien
kehitys- ja
kasvuohjelma

- Pien- ja mikroyrittäjien omien palvelukonseptien kehittäminen
- Pien- ja mikroyritysverkostojen luominen/kehittäminen kehittäjäverkostoiksi – verkostot oppilaitosten yhteistyökumppaneiksi
- Oppisopimuskoulutusmallin kehittäminen yrittäjille
- Oppilaitosten suoran yrityskontaktoinnin vahvistaminen
- Oppilaitosten kokeilu- ja innovaatioympäristöt ja hub-ajattelu

Näin määrittelimme ongelman

Yrityksistä 93 %:ssa on alle kymmenen työntekijää. Mikro- ja pienyrityksissä ei usein ole osaamista tai valmiita toimintamalleja oikeanlaisen osaamisen kasvattamiseen, joko rekrytointien tai oman osaamisen kehittämisen kautta. Osaamistarpeisiin vastataan usein reaktiivisesti ja ennakointiosaaminen saattaa olla heikkoa. Myös yhteistyö alueen oppilaitosten kanssa on vähäistä.

Haasteessa pureudumme erityisesti mikro- ja pienyritysten osaamisen kehittämisen helpottamiseen. Kartoitamme ja testaamme erilaisia toimenpiteitä, joilla voimme rakentaa ja kehittää osaamisverkostoja ja yritys-oppilaitosyhteistyötä. Toimenpiteiden lähtökohtana on yritys näkökulma ja arvon luominen yrityksille.

Muutostavoitteemme hahmottui visioimissamme lehtiotsikoissa:

- Osaaminen ei enää kasvun este
- Uusi toimintamalli käyttöön valtakunnallisesti
- Mikroyritykset mukana yhteistyössä

Turun Sanomat

Marraskuun 10. päivä

Lab-tiimi ratkaisee
Varsinais-Suomen
pienyritysten osaamisen
pullonkaulan

Varsinais-Suomen Sitra LAB-tiimin
innovatiivinen ja rohkea malli synnytti
valtakunnallisen rakenteellisen
uudistuksen. Pienyritysten kannattavuus
nousuun osaamisen systemaattisella
lisäämisellä.

LAB-malli laajenee
Varsinais-
Suomesta
valtakunnalliseksi

LAB-tiimi vie
Mikroyritysten
kanssa
osaamista
uudelle tasolle

Jatkuva
osaamisen
kehittäminen
syntyi LABin ja
yritysten
yhteistyönä

"PienyritysX
kasvattaa
osaamista
seuraavat 3
vuotta Novidan
kanssa"

Lab-tiimin kehittämä
avoin kokeilu- ja
innovaatioympäristö
vei Yritys QYAB
osaamisen uudelle
tasolle.

LAB-
osaamishub
täyttyi
hetkessä

Mikroyritysten
yhteinen idea
lähti hubin
kautta vientiin

"Yliopisto vahvistaa
pienyrityksen
ryhmän
tuotekehitystä"

Kokeilu - keskusteluista hitsauspuikon varteen

Kokeilu koostui:

- 1. Keskusteluista alueen mikro- ja pk-yritysten kanssa**
- 2. Tilaisuudesta, jossa käynnistettiin yhteistyötä ja testattiin ratkaisuja yhden toimialan sisällä**

TURKULAISET MIKROYRITTÄJÄT KOROSTIVAT VERKOSTOJEN MERKITYSTÄ

Tavattiin yrittäjät: **Lauri Koittola**, valmentajayrittäjä, **Hanna Pitkänen**, Mielitreeneit ja **Johanna Liipola** Muotomyrsky

Keskustelussa:

Yritysten kuntokartoitukset ja sparraus.

Yrittäjän palkkausriski.

Pienen yrityksen jokainen henkilö on avainhenkilö. Miten hänet rekrytoidaan? Pitkäjänteinen, verkostoituva yrittäjä.

Mitkä työt voi ulkoistaa? Ja mitä haluan tehdä itse?

Oppilaitosyhteistyö: Tarvitaanko opas harjoittelijan ottamiseen?

Oppilaitoksesta tarvitaan ohjaaja, jonka pariin voi palata, kun yrittäjä tarvitsee apua.

Open space -verkostoitumiset, ilman alustuksia, ilman speed dateja, voi syntyä aitoa keskustelua ja aitoja verkostoja.

SALOSSA ESIIN NOUSIVAT OSAAMISEN KASVATTAMISEN JA KEHITTÄMISEN ESTEET JA KANNUSTIMET

Stina Siikonen, Koolle Oy:

Mikä on olennaista oman yrityksen ja yrittäjänä kehittymisen kannalta?

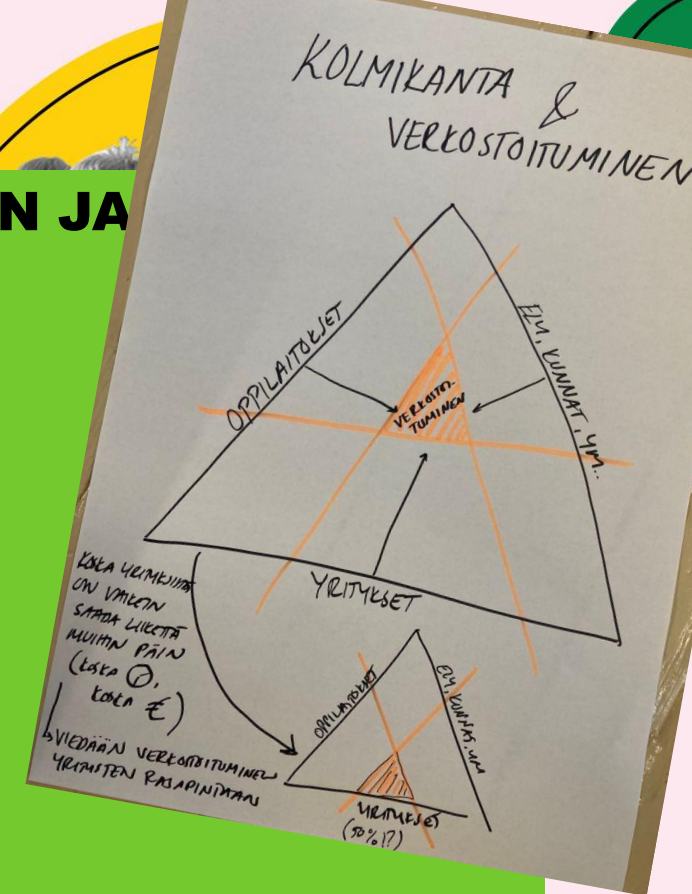
Vertaistuki esim. Yrittäjäjärjestöön osallistuminen on suurin syy, että on jaksanut jatkaa yrittäjänä, koska sieltä saa aina tukea.

Riikka Laakio, Taloushallinnon Ratkaisutoimisto Oikia Oy:

Kaikki eivät halua kehittyä tai nykyinen riittää.

Mutta entä ne, jotka haluaisivat kehittyä, miten he osaavat löytää tien?

Miten ajankäyttöön liittyvät haasteet saadaan ratkaistua? Puuttuu digiosaamista?

→ YRITTÄJÄN/YRITYKSEN NÄKÖKULMA, PITÄÄ PÄÄSTÄ LÄHELLE YRITTÄJÄÄ!

PARAISTEN KONEPAJAYRITYSTEN OSAAJAPULA VEI KOHTI PILOTTI-IDEAA

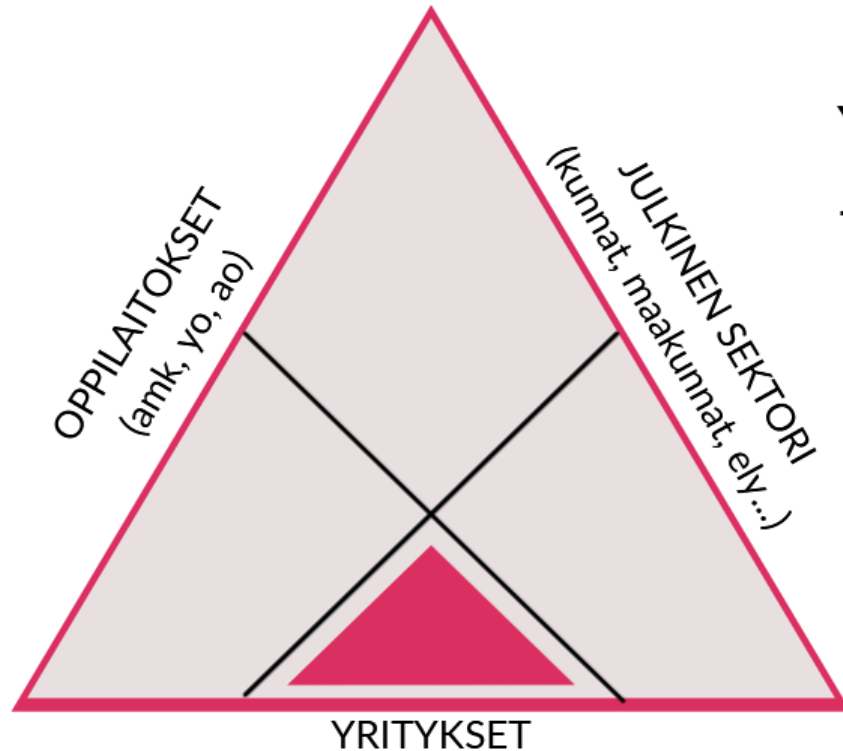
Paramet Oy, Tunturitec Oy ja Paraisten kaupunki
Yritystapaamisissa esiin nousseet ongelmat

1. **Määrälliset: osaajia ei saatavilla riittävästi, rekrytointivaikeudet**
 - Koskee erityisesti ammatillisen koulutuksen tuottamaa osaamista, rajatummin myös korkea-asteen osaamista
 - Alan heikko vetovoima ja koulutustarjonnan puute paikkakunnalla pahentavat ongelmaa
2. **Laadulliset: oikeanlaisen osaamisen löytäminen ja hankkiminen vaikeaa ja riskialtista**
 - Koskee erityisesti korkea-asteen osaamisen rekrytoimista, jossa substanssin sijaan korostuu oikean henkilön löytäminen
 - Mikro- ja pienyrityksissä yksittäinen rekrytointi suhteellisesti suurempi riski
 - Osaamisen ja liiketoiminnan kehittämiseksi ei löydy aikaa eikä tietoa, tai matalan kynnyksen vaihtoehtoja ei ole juuri tarjolla

Mitä opimme keskusteluista?

YRITYKSEN IHOLLA
- toimintamalli

**Yhteistyö on
vietävä
suoraan
yrityksiin**

**Mikro-
yrityksissä ei
resurssia →
tarvitaan pk-
veturiyritys**

Hitsaa
Hitsaa

Hitsaa, hitsaa -pilotti

Hitsaa, hitsaa – Svetsa, svetsa

**Veimme keskustelujen opit käytäntöön
Paraisilla 22.11.2021 Paramet Oy:n
tiloissa järjestetyssä tilaisuudessa**

1. Bisnes-lounas: keskustelua yhteistyöstä,
ongelmista, tarpeista ja ratkaisuvaihtoehdoista

2. Yleisötapahduma: koululaisilla, opiskelijoilla,
työnhakijoilla ja kaupunkilaisilla oli mahdollisuus
tutustua konepaja-alan yrityksiin ja kokeilla
hitsaamista

Kuva: Johanna Vainio

Bisneslounas

Osallistujia yhteensä 35

**Avointa keskustelua
nykytilasta, odotuksista,
tarpeista ja konkreettisista
yhteistyön
mahdollisuuksista**

**Keskeistä osallistujien
verkottuminen ja
tutustuminen**

Oppilaitokset
ja yritykset
toivovat
toisiltaan
aktiivisuutta

Mikro- ja pk-
yritysten
verkostot
tarpeet esim.
koulutus-
palvelujen
hyödyntämi-
sessä

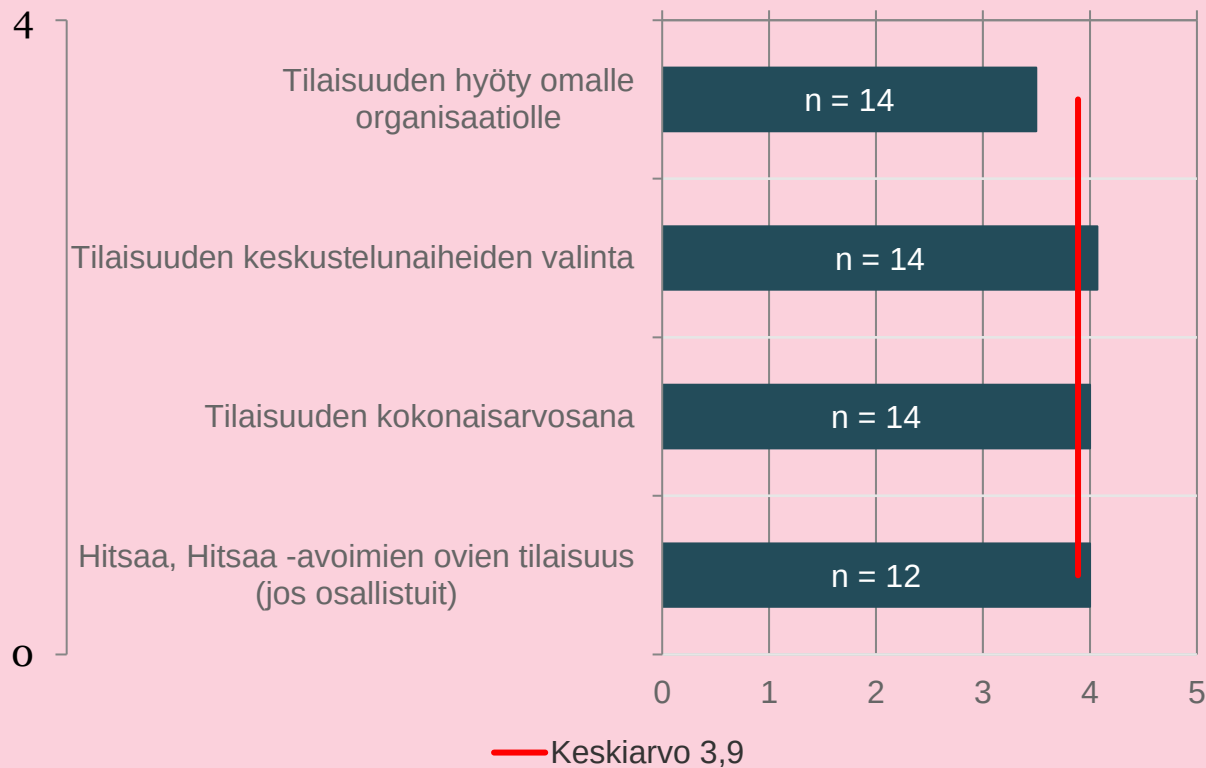

Systemaatti-
sen
yhteistyön
rakentaminen
vaatii
keskitettyä
koordinoitua

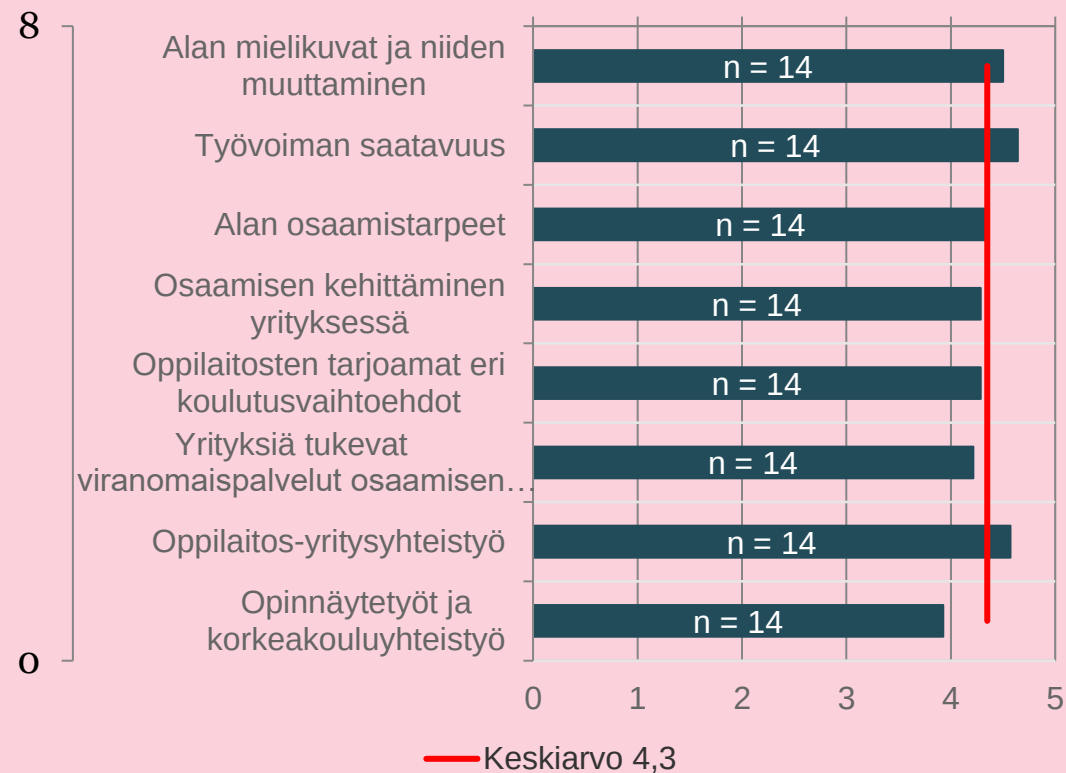

Palautetta osallistujilta

Arvioi Hitsaa Hitsaa -lounastilaisuuden onnistumista asteikolla 1-5 (5 on paras)

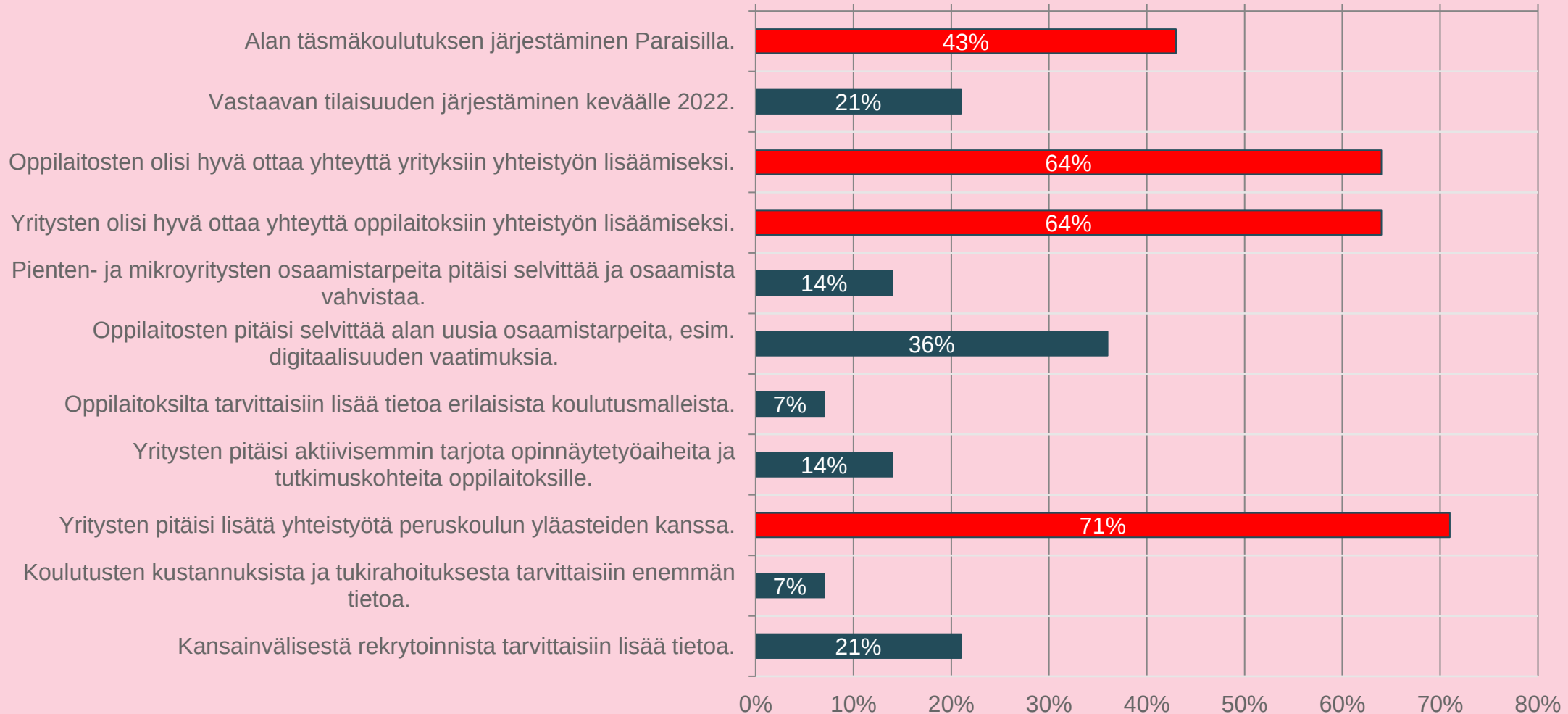

Arvioi seuraavien keskustelunaiheiden tarpeellisuutta (1 turha - 5 tärkeä aihe)

Palautetta: Mitä seuraavaksi?

Mitä seuraavista asioista pitäisi nyt keskustelun jälkeen heti edistää? (Valitse max 3)

Yleisötaphtuma

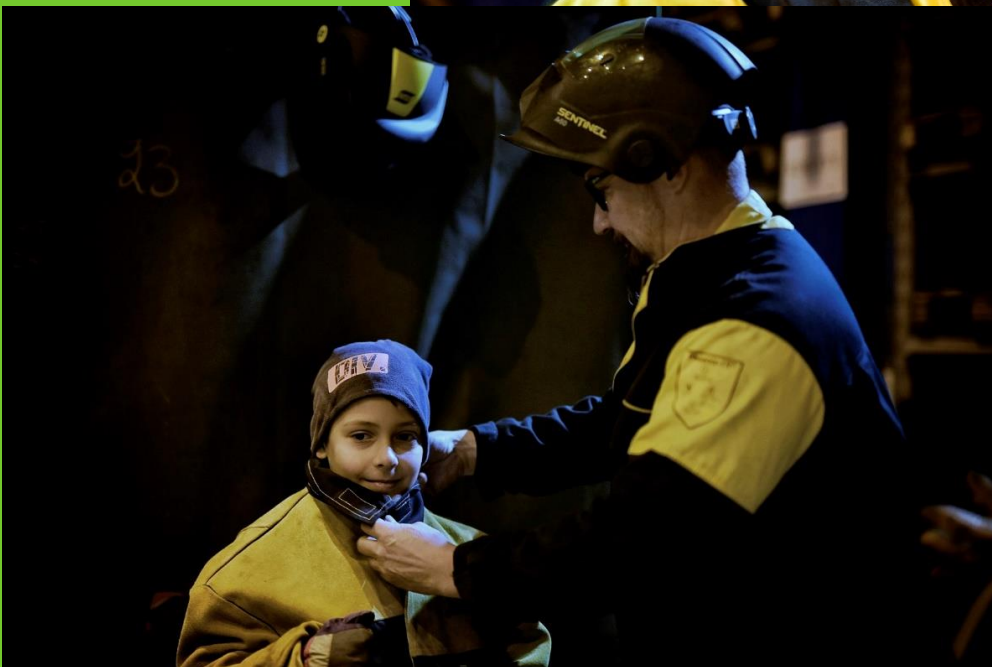
Osallistujia kertyi kolmen tunnin tilaisuuden aikana yhteensä lähes 100

Paikallisista yläkouluista ja lukiosta sekä konepaja-alasta kiinnostuneista henkilöistä koostunut yleisö pääsi kokeilemaan eri hitsaustekniikoita ja keskustelemaan alan ammattilaisten kanssa

Tavoitteena herättää kiinnostusta konepaja-alaa kohtaan ja parantaa mielikuvia alasta

Kuvat: Johanna Vainio

Tilaisuus herätti kiinnostusta myös mediassa

Paramet Konepaja avasi ovensa:

Hitsaaminen

tutuksi ja osaamistarpeita ratkomaan

Marraskuuna maanantaina Paramet Konepaja hitsattiin yhteen sekä metallipalasia että ihmisiä. Aamupäivän lounaalla kokoontuivat alueen yritykset, konepajan alihankkijat, alueen teknologia-alan oppilaitokset, Paraisten kaupunki ja sidosryhmät puhumaan alueen osaamistarpeista ja työvoiman saatavuudesta, koulutuksesta ja osaamisen kehittämisestä. Iltapäivällä ovat avautuvat yleisölle, joka pääsi tutustumaan konepajaan ja myös kokeilemaan hitsaamista ihan itse.

– Ei ollut ihan helppoa, mutta sain kyllä saumaa alkaseksi, totesi moni nuori kokeilija, melko innostuneesti. Nuorten mielestä tärkeää oli päästä kokeilemaan itse tekemistä ja näkemään työympäristöä.

Osa paikallisista oppilaitoksista oli mukana oppitaskiryhmissä. Heille annettiin tietoa alueen tilaisuuksista ja tutustuttuun työantajaan ja konepajatyöhön. Yhteistä todettiin, että eri ammattitehtävien tutustuminen jo nuvista aloin peruskoulussa edistää opiskelijan oman alan löytämistä ja auttaa myös yrityksiä työvoiman saamisessa.

Avolimet ovat alasta kiinnostuneille

Teräsrakentelien hitsaaminen on taitoja, johon konepajoilla katvataan jatkuvasti lisää tekijöitä. Tältä silsiltä, mutta hakijoi-

ta alalle ei helposti saada. Varsinais-Suomessa ja Paraisilla ongelmia päätettiin ryhtyä ratkaisemaan kahdella tavalla: Ensinnä kutsuttiin lounaan merkeksi koolle alueen yritykset keskustelemaan osaamistarpeista ja miettimään ratkaisuja yhteistyönä. Ja toiseksi Paramet Konepaja avasi ovensa yleisölle, jotta kiinnostuneet pääsisivät näkemään, millaista ammattityötä konepajoilla nykypäivänä tehdään.

Idean monen tason yhteistyöpaivään antoi Varsinais-Suomen Sitralab-tilmi, joka etsii ratkaisuja osaamisen kehittämisen ja yhteisen kohtaamisen malliin. Kyseessä on Sitran organisoima ”Osaamisen aika”-hanke, jossa tavoitteena on vahvistaa alueiden elinvoimaa ja osaamista.

Kysymyksiä ennen tätä kokeilua olivat muun muassa: Miten oikeat osapuolet saadaan koolle? Miten tavoitetaan pienet- ja mikroyritykset? Entä, miten tehdään alaa kokonaisuudessaan tutuksi potentiaalisille työn tekijöille? Ja mitä ratkaisuja voisimme yhdessä löytää akuuttien työvoiman saatavuuteen ja laajemminkin tulevaisuuden osaamistarpeisiin, kertoi Sitralab-työryhmää edustava Johanna Väinö Varsinais-Suomen Yrittäjistä.

Paramet Konepaja lähti kokeiluun aktiivisesti mukaan. Yli 30-vuotisen historian omaava yritys toimii teräsrakentelien sopi-

mustoimittajana useille maailman johtaville laitevalmistajille. Se työllistää noin 50 henkilöä ja haluaa jatkossa vahvistaa sekä osaamista että henkilömääräänsä.

– Oli aika näyttää käytännön konepajatyötä ja sen monipuolisia mahdollisuuksia. Automaatio ja robotikka muuttavat meiltäytön mielikuvaa uudella tavalla joka päivä. Mutta myös hitsaamisen kädentaito säilyy, ja halusimme tarjota kiinnostuneille tilaisuuden kokeilla ja innostua hitsaamisesta, sanoi Hitsaa, hitsaa -tilaisuutta alusta asti ideoinnassa ollut Parametin myyntipäällikkö Taina Nystrom.

Yhteistä ymmärrystä osaamistarpeista
Lounaalla keskusteltiin kului merkittävistä aiheista, työvoiman saatavuudesta ja osaamisen vahvistamisesta. Yhteisen pyödyn ympärillä edustettuina olivat paraistalaiset yritykset, konepajan alihankkijat ja teknologia-alaa kouluttavat oppilaitokset sekä myös Paraisten kaupunki, TE-toimisto, EU-keskus ja yrittäjätjärjestö. Kaikkiaan verkostossa oli mukana noin 30 ihmistä.

Eriyhteistä keskustelua herätti yhteistyön vahvistaminen. Yritysten esittämien oppilaitoksissa haluttiin vielä vahvistaa rutiinita ja säännölliseksi kanssakäymiseksi. Samoin oppilaitoksilla toivottiin yhteydenottoja ja osaamisen kehittämisen keskuste-

Hitsaa, hitsaa -päivän loppu tulokset katterin nähtäville hitsaustutkimus ja kuvattiin eri media-

Kokeilemaan oli jo ennakkoon kutsuttu 9-luokkalaista ja lukioita, jotka hitsasivat innokkaasti heti pa-

lunauksia yrityksiin päin. Päivän yhteinen tapaaminen näytti pistävän asioihin vauhtia, kun asioista keskusteltiin ja sovittiin saman pöydän ääressä.

Tälle tapaamiselle oli useita tavoitteita, joita salimme täytettyä. Keskelsenä oli juuri tämä verkostoituminen. Sen myötä pyrimme siihen, että tieto lisääntyy ja yhteistyö kasvaa. Yrittäjät tietävät nyt aiempaa paremmin, mitä tukea on tarjolla. He voivat arvioida omaa tilannettaan ja kääntyä verkoston puoleen esimerkiksi eri palveluita tai koulutusta harkitessaan. Jatkona tälle näemme myös, että pienien- ja mikroyritysten osaamisen ja toiminnan kehittäminen lisääntyy. Mikroyrittäjät saavat verkoston myötä osakseen enemmän resursseja, kuin yksin toimissaan, sanoo Sitra Lab-tilmin jäsen, yrittäjä Stina Silonen Koolle Oy:stä.

Verkostoituminen ja toisten osapuolien kuunteleminen helpottaa myös yhteistä ymmärrystä. Oppilaitokset nostivat puheenvuorossaan esille mahdollisuuksia rekrytointiin, paikallisiin täsmäkoulutuksiin ja muihin kehittämispalveluihin. Kaikki tämä on sujuvampaa, kun jatkossa kohdataan useammin ja optaan tuntemaan yritysten tarpeita paremmin.

Hitsauksen tulevaisuus on digitaalinen, mutta työn perusteet täytyy silti tuntea, eikä niitä voi unohtaa digitaalisuuden alle. Osaamisen kehittämisessä tämä tarkoittaa yhä

monipuolisempaa oppimisen malleja. Osaamista kerrytetään jatkossa niin työtä tehden kuin oppilaitoksissakin, mutta entistä joustavammin. Yritys voi olla isäni oppilaitoksessa tai opettaja voi olla vaikkapa tutorina yrityksessä johtamassa opiskeilijoita työkäytäntöihin.

Tapahtuma onnistui aamusta alkaen hyvin. Salimme lounaalla hyvän keskustelun käynnin ja asioita voidaan nyt postilla yhteistyöä edistää. Myös itäpäivän

SITRA LAB on puolen vuoden kokeilu, jossa puoleen yhdeksällä alueella ympäri Suomen. Hitsaa A-tilin pilotokokeilu. Sen keskiössä on kohtaan rajapinta. Tärkeänä tavoitteena on saada muuttuvia mikro- ja pienyrityksillä veturirytyksen, aktiivista tekijää – yritysten, oppilaitosten ja Jukka Stina Silonen, toimintajohtaja, yrittäjä, Koolle Oy John Forsman, yrityskehittäjä, Paraisten kaupunki Johanna Väinö, koulutus- ja osaamisaloiden johtaja Anneli Frantti, projektipäällikkö Aikida ennakkoon Pimi Lempiäinen, suunnittelija, Turun yliopisto Timo Vahonen, työelämäkoordinaattori, Varsinais-

SITRA:n Alueiden Osaamisen aika -projekti-voimaa ja osaamista.

Paramet Konepaja Oy valmistaa raketta ja mittajana usealle maailman johtaville laitevalmistajille ja on perustettu 33 vuotta. Se työllistää noin 50 hen-

SVENSKA.YLE.FI

Stor brist på svetsare och plåtslagare – lokalt samarbete ska underlätta arbetskraftsbristen inom metall- och verkstadsindustrin

Media: Yle Åbolands artikel

<https://svenska.yle.fi/a/7-10009238>

Media: Eurometalli

<https://eurometalli.com/hitsaaminen-tutuksi-ja-osaamistarpeita-ratkomaan/>

Media: Paraisten kuulutukset

<https://pku.fi/fi/>

Opit & jatkostepit

Opit kokeilusta

- 1. Käsitys ongelmasta ja mahdollisista ratkaisuista muodostettava yrityslähtöisesti**
- 2. Yhteistyön ja ratkaisujen käynnistäminen vietävä suoraan yrityksiin**
- 3. Pk-veturiyrityksen rooli tärkeä, jotta mukaan saadaan alihankintaketjun pien- ja mikro-yrityksiä, joiden tilanne osaamisen kasvattamisen suhteen kaikkein haastavin**
- 4. Yhteistyön kestävyys ja vaikuttavuuden kannalta omistajuus ja koordinaatio avainasemassa**

Suosittellemme, että:

- 1. Oppilaitokset ottavat aktiivisen roolin oppilaitos-yritysyhteistyössä**
- 2. Oppilaitokset ja julkisen palvelujen tuottajat ovat läsnä yritysten toimintaympäristössä**
- 3. Yritykset tiivistävät keskinäistä yhteistyötään osaamishaasteiden ratkaisemiseksi**
- 4. Kunnat ottavat koordinaatiovastuun osaamisen kehittämisen yhteistyön kokonaisuudesta**

Opit ja suositukset jaossa

- > Varsinais-Suomen alueen yritysneuvojat Paraisilla pe 26.11.**
- > Tulevaisuusfoorumi ke 1.12.**
- > MYR koulutusjaosto to 2.12.**
- > Älykäs ennakointi –hankkeen projektiryhmä to 2.12.**